

*АЛКОХОЛНА
ИДИЛИЯ*

- © Ирина Кючукова, превод от чешки, 1986, 2011 г.
© Светомир Иванчев, превод от чешки, 1986, 1998, 2011 г.
© Стефан Бошнаков, превод от чешки, 1998, 2011 г.
© Ирина Кючукова, съставител, 2011 г.
© Людмил Веселинов, художник, 2011 г.

Книгоиздателска къща „Труд“, 2011 г.

ISBN 978-954-398-066-6

Ярослав
ХАШЕК

*АЛКОХОЛНА
ИДИЛИЯ*

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **tryst**, 2011

Алкохолна идилия

Господин Ходишек безспорно не беше никакъв алкохолик, тъй като изпиваше само две чаши бира на ден. Той беше порядъчен човек, който се грижеше добре за семейството си. Единствената му слабост, цялото му нещастие бяха тези една-две чаши бира на ден. Да, казвам „нещастие“, защото сега ще видите какво произлезе от това.

В ръцете на госпожа Ходишкова попадна една диплянка на дружеството за борба с алкохола. Това е онази ужасна общност за борба с алкохолизма, чиито усилия са винаги напразни, защото все едно че води битка с многоглава ламя. Ако успее да отсече една глава на ламята, израстват нови десет; ако успее да убеди двама пияници да станат въздържатели, на мястото на всеки въздържател се появяват нови десет пияници, готови за битка в името на алкохола.

6

Но дружеството за борба с алкохола е неуморно, макар че по време на неговите лекции за пагубното влияние на алкохолизма слушателите пият бира и само пред лектора има бутилка със сода.

Именно дружеството за борба с алкохола провъзгласи, че всеки, който пие дори само една чаша бира, е алкохолик, чийто ум е затъпял, който оглупява все повече, и че една чаша бира на ден е напълно достатъчна, за да стане човек в продължение на една година пълен идиот. По-нататък в диплянката най-подробно беше описан случаят с един чиновник алкохолик, който също не правел нищо кой знае какво, само дете си пиел своята чаша бира на ден.

И както си пиел така ден след ден чашата бира, мозъкът му започнал все повече да се замъглява, постепенно човекът напълно загубил представа за задълженията си и тъй като вътрешните му сили отслабнали, не можел вече да си помага финансово с хонорари за извънредна работа, които допълвали скромната му заплата, далеч недостатъчна,

за да издържа многобройното си семейство. Бедата вече се била настанила в това иначе така мирно и спокойно семейство, а той все така продължавал да пие своята проклета чаша бира, нехаейки за риданията на жена си и децата си, които все повече изнемощявали от глад. Стигнало се дотам, че за да може да пие редовно своята чаша бира, той посегнал на поверените му служебни пари, измамил фирмата си със значителна сума, бил разкрит, хвърлен в затвора и семейството му било напълно съсипано, а когато излязъл от затвора, заклал жена си и децата си с брадва, с което довършил ужасното дело на алкохолизма.

Когато прочете тази история, госпожа Ходишкова се разплака, защото според всичко това нейният мъж също беше алкохолик. На друго място в диплянката тя прочете, че оглупяването може да стане не изведнъж, а постепенно и че може да бъде установено само ако нещастната жертва на алкохолизма бъде внимателно наблюдавана.

Когато същия ден съпругът ѝ се върна за обяд, госпожа Ходишкова, изпълнена с тревога, започна внимателно да го наблюдава дали не оглупява. Цялата изтръпна, когато той, загледан в новата крепонова блузка на една от дъщеричките си, каза небрежно: „А, хубава басмичка...“

Сега тя си спомни и други подробности от изказванията на мъжа си, на които преди не беше обръщала внимание. Спомни си например как преди около половин година той говореше нещо за това, че не е лошо да се сготви пушен език с полски сос, застроен със заквасена сметана, но щом тя споменеше нещо за това какво се носи през този сезон, нейният окаян алкохолик казваше само: „Е, какво се носи, много важно! Я по-добре да слагаме масата...“ Сърцето ѝ се сви, когато си припомни всички тези подробности, и вглеждайки се в съпруга си, тя търсеше да открие в него онези черти, характерни за алкохолния идиотизъм, или поне зачатъците на глуповатата усмивка, която се появява при слабоумните.

Господин Ходишек наистина се усмихваше с доволната усмивка на човек, който си е похапнал добре, но тази усмивка беше истинска мъка за госпожа Ходишкова. Да, вече нямаше съмнение, че господин Ходишек се видиотява.

Изминаха три мъчителни дни, през които тя продължаваше да наблюдава все същата усмивка, както и блаженото изражение, с което той след обяда потапяше мустаците си в първата чаша бира, а вечерта – във втората и последна чаша.

Ако човек става алкохолик и се видиотява от една чаша, то какво ли става с него при втората, та той тогава е двоен алкохолик!

Госпожа Ходишкова ходеше като замаяна и мислеше само как да спаси мъжа си от гибел и семейството си от пълна разруха.

За щастие на четвъртия ден в ръцете ѝ попадна един вестник, в който прочете следната реклама: „Призракът на алкохолизма витае над вашето семейство. Ако не се намесите, съпругът ви може да се превърне в убиец, подпалвач, грабител... В пристъп на алкохолен делириум той може да избие и вас, и вашите дечица! Как можете да предотвратите това? Доверете се на аптека „Кароли“ в Лугач, Унгария, която ще ви изпрати с наложен платеж или срещу пощенски запис от 5,80 крони бутилка със специална ракия против пристъпи на лудост у алкохолици. Сутрин, обед и вечер капвате от нея по четирийсет капки в любимия ликьор на съпруга ви. За четири месеца той е излекуван! Внимание – да не се слага в бира!“

Госпожа Ходишкова изпрати 5,80 крони, получи бутилката и по време на обяда попита съпруга си кой е любимият му ликьор. Тук трябва да споменем, че в това отношение господин Ходишек беше пълен въздържател и през целия си живот не беше вкусвал ликьор. Затова категорично заяви, че не желае и да чува за каквито и да било ликьори. При това така погледна жена си, че за нея стана съвсем ясно, че окончателно се е видиотил и никак няма да е лесно да бъде излекуван. „И все пак, няма ли да си пийнеш малко вишновка? Съвсем мъничко, няма да ти навреди. Напротив, ще ти подейства добре, ще подсили апетита ти и за ядене, и за работа!“

Тя отиде в кухнята и плачейки наля в чашка за ликьор вишновка, и добави вътре четирийсет капки от вълшебната ракия против пиянски пристъпи на лудост. После си избърса сълзите и занесе вишновката на съпруга си. Той я гаврътна, облиза се и поиска още една.

Лечението наистина протичаше много ефективно. Господин Ходишек изпи след обяда десет чашки, а след вечерята – двайсет. На другия ден след обяда изпи двайсет, вечерта – трийсет. А на третия ден на път за канцеларията вече се отби в кръчмата.

Наистина е много тъжно, като се замисли човек докъде могат да го докарат две чаши бира на ден. Тогава не може да му помогне дори ракията на „Кароли“ против пиянска лудост. И особено тъжно доказателство за това е именно случаят с господин Ходишек, който в края на третия месец от лечението си заля с газ себе си, жена си и дечицата си, подпали своите и техните дрехи и изгори цялото си семейство.

Стачката на престъпниците

Естествено, за това отново бяха виновни социалдемократите. Техните издания постоянно разпространяваха възвания за класова справедливост, техните оратори призоваваха равноправието, което законите постановяваха на теория, най-сетне да бъде приложено на практика! Тези изисквания стигаха толкова далеч, че когато в един бижу-терски магазин една баронеса по погрешка тайно пхна в джоба си няколко скъпи диаманта, същите тези издания призоваваха тя да бъде осъдена като най-обикновена крадла, като че ли баронесите не могат да имат пристъпи на клептомания в такива случаи. Също така, когато един граф от учените среди организира конкурс, при който различни негови кредитори и служители загубиха някакви си мизерни няколко милиона, пак тези печатни органи се осмелиха да настояват негова светлост да седне на скамейката на подсъдимите и когато това не стана, започнаха да подстрекават народа срещу правосъдието и съдилищата.

И така се стигна дотам, докдето трябваше да се очаква, че ще се стигне! Престъпниците сметнаха, че правосъдната система не е справедлива спрямо тях, че с тях се отнасят не както трябва, и това доведе до едно уникално в човешката история събитие, което – и читателят сам ще се убеди в това – имаше изключително сериозни последствия за държавата. Един ден, или по-точно казано – една нощ, без знанието и разрешението на полицията по ъглите на улиците се появиха плакати, с които престъпниците оповестяваха, че започват всеобща стачка! Това беше последното им незаконно действие. И след него – край на престъпленията. Стачката трябваше да продължи дотогава, докато законите относно равноправието на гражданите не започнат да бъдат прилагани до последната им буква.

Порядъчните граждани бяха болезнено засегнати, когато видяха със собствените си очи как отначало държавните органи подцениха тази акция.

Полицейските и съдебните служители излязоха в отпуска, като потриваха доволно ръце и обещаваха, че ще направят всичко възможно, за да удовлетворят исканията на стачкуващите. Те си знаеха, че до края на живота си няма да имат възможността да преживеят такива прекрасни мигове. Държавните чиновници прекарваха цели дни по кафенетата и от нямане какво да правят четяха вестници. Но ето че започнаха да се проявяват първите резултати от стачката. Журналистите, които са си престъпници по рождение, бяха солидарни с останалите и не прегрешаваха дори в най-малките подробности. И когато господин главният прокурор прегледа и вестник „Народно право“, и „Жар и коприва“, в които се надяваше да прочете нещо за себе си, но не намери нищо, той гневно ги захвърли и каза:

– И тия са толкова досадни, колкото „Пражки държавен вестник“!

От този момент нататък започна да го измъчва страхотна невроза. А когато съставяше отчета си в края на тримесечието и в графата „брой на обвиняемите“ написа нула, в графата „брой на подадените жалби“ – пак нула и в графата „брой на осъдените“ – още една нула, той плесна с ръце и се обеси.

Неврозата се ширеше все повече. Тя беше породена от скука и безделие. Зданието на областния наказателен съд опустя и входът му се покри с паяжина. Изведнъж започнаха да стават страшни неща. Всички сътрудници на рубриката „Из съдебните зали“ в ежедневниците бяха уволнени. Тогава те единодушно решиха да прибегнат към взаимопомощ. Основаха дружество за подпомагане семействата на затворниците и започнаха да събират обществени средства за тази цел. Уставът на дружеството гласеше, че семейството на един затворник ще получава неговата заплата в двоен размер по време на целия срок на излежаване на присъдата му. Читателите на рубриката „Из съдебните зали“ пък основаха още едно дружество за парични пожертвования, за да помогнат също на издателствата на вестници, така че сега можеше да бъде съобщено, че на семействата на затворниците ще се изплаща заплата не в двоен, а в десеторен размер. Но и това не сломи упоритата организация на престъпниците. Най-голямата беда сполетя „Народна политика“. Този вестник, както е известно, не публикуваше нищо друго освен информация за престъпле-

ния и сега трябваше да излиза без никакъв текст, целият беше изпълнен само с реклами. Когато стана ясно, че по този начин средствата му намаляват, издателството се реши на знаменателен хуманитарен акт и обяви, че ако бъде извършено престъпление и причинителят му бъде осъден, то ще заплати на неговото нещастно и невинно семейство сумата сто хиляди крони. Но и това не помогна.

Най-сетне на един прокурор му хрумна идея, чрез която според него щеше да се намери изход от тази окаяна ситуация. Той изиска от архиепископията списък на всички свещеници и нареди да се обискират по азбучен ред домовете им и да се извърши стриктна проверка на техните документи и счетоводни книжа. И зачака резултата. Но резултатът беше направо поразителен: дори свещениците вече не крадяха!

Защитниците по наказателните дела нямаше какво да правят. Нямаха клиенти. Все пак искаха да се погрижат поне за бъдещето. Добре разбираха, че вестниците ще се нахвърлят като лешояди върху всеки случай на престъпление и че той ще представлява великолепно рекламна. Затова най-известните и най-скъпо платени адвокати заявиха, че отсега нататък ще се явяват в защита на всеки клиент безплатно. А по-младите, които тепърва трябваше да си създават репутация, обещаваха чрез вестниците парично обезщетение на онези, които ги наемат за защитници. Но тези млади защитници не бяха богати, вследствие на което предлаганите от тях суми не бяха високи, пък и организацията на престъпниците беше много упорита, така че и този опит се провали напълно.

В дирекцията на полицията цареше отчаяние. Всички служители там си клатеха краката. Тогава полицейският началник, който беше и кралски съветник, издаде заповед полицаите да залавят мухите в канцелариите, за да не губят форма. Но господин кралският съветник се грижеше и по други начини да се справи с положението. Вестниците съобщиха например, че е имал много важна среща с водачите на студентите от немската общност. На следващия ден те трябваше да излязат на демонстрация.

„Е, все ще можем да арестуваме неколцина от народните социалисти – смятаха някои – и така ще решим проблема“.

Но демонстрацията мина без много шум и никой не ѝ обърна внимание. Всичко се проваляше. В дирекцията на полицията отчаянието растеше. Ако трябва да си кажем истината, за това имаше и друга

причина. Там бяха решени да дадат под съд дори полицаи, които биха престъпили закона, ако евентуално проявят излишна строгост, отнасяйки се жестоко към гражданите или удряйки без причина хората. В дирекцията на полицията на града, за който пишем, беше добре известно, че в не толкова далечното минало такива случаи ставаха най-малко по сто на ден! Но сега и тези очаквания не се сбъднаха и в господин кралския съветник започна да се надига подозрението, че полицейският личен състав също принадлежи към организацията на престъпниците.

После му хрумна една спасителна идея. Ще обвини полицаите, че са се съюзили с престъпниците! Добре, но нямаше доказателства. Единственото обвинение, което можеше да повдигне срещу тях, беше, че преди са вършели престъпления, а сега вече не вършат такива. Но при такова деяние не можеше да се възбуди съдебно преследване.

Уважението към съдиите и чиновниците на наказателния съд започна бързо да се топи. Всички знаеха, че те получават заплати, без да работят. Когато в кръчмата влезеше някой от тях и кажеше, че е член на съдебния наказателен състав, хората започваха да се местят по-надалеч от него и нещастникът можеше да прочете по лицата на всички посетители следното: „Ето още един от ония, дето нищо не работят, а само подяждат нас, данъкоплатците“.

Така че служителите от прокуратурата вече не смееха и на улицата да излязат.

В парламента беше направено предложение всички длъжности и ведомства, свързани с прокуратурата и наказателното съдопроизводство, да бъдат премахнати по възможно най-бързия начин, тъй като не извършват никаква дейност.

Нещата отиваха на зло. Това беше последната капка, с която чашата преля. С решаването на проблема се зае правителството. Всички затворници, които излежаваха дългогодишни присъди, бяха амнистирани и пуснати на свобода. Те не бяха разбрали за стачката и съществувахе надежда да станат стачкоизменници. Но стачкуващите имаха край всички затвори стачни постове, които веднага обясняваха на освободените каква е работата, и ги предупреждаваха да се пазят от стачкоизменничество. Акцията на правителството претърпя пълен крах, дори ситуацията се влоши още повече, защото сега всички управления на затворите, както и техните чиновници и служители станаха излишни.

Известно време доста настойчиво се предлагаше да се отпуснат държавни стипендии на престъпниците. От аграрната партия поискаха да се субсидира всяко престъпно деяние, но след по-сериозно обмисляне това предложение беше отхвърлено.

Междувременно приближаваше денят, когато на заседание на парламентарната комисия трябваше да се разгледа предложението за премахване на всички наказателни съдилища, на прокуратурата, полицията, затворите и техните управления. Но на предния ден пред двореца на генерал-губернатора още от сутринта се изсипа многохилядна тълпа, начело на която вървяха четирима мъже. Първият беше председателят на наказателния съд, който държеше дълъг прът с прикована на върха огромна табела „Дайте ни работа!“. До него, свъсен като буреносен облак, крачеше главният прокурор, който носеше гигантски плакат „Стига безработица!“. Главата на полицейския началник беше засенчена от интересния надпис „Само работата облагородява човека!“. И най-сетне, председателят на адвокатската гилдия бършеше потно чело, залитайки под тежкото бреме на надписа „Върнете ни престъпниците!“. След четиримата напираше вълна от съдии, секретари, следователи, съдебни чиновници, полицейски чиновници, практиканти, стажанти, прокурори, адвокати, накратко – представители на всички съсловия, засегнати от стачката на престъпниците.

Гореспоменатите четирима господа оставиха плакатите си и влязоха в губернаторския дворец. Полицаяте, които не взеха участие в демонстрацията, тъй като настоящото състояние на нещата напълно ги удовлетворяваше, оглеждаха с нескрито любопитство тези доста особени демонстранти.

И ето, четиричленната делегация отново се появи пред входа на двореца. Председателят на наказателния съд вдигна пръта със своята табела и я размахва в знак на това, че иска да съобщи на множеството резултата от посланическата мисия. После с треперещ от гняв глас извика:

– Той не ни прие!

– Чухте ли? Не ги е приел! Ах, този...! – забуча тълпата и хиляди стиснати юмруци се размахаха срещу губернаторския дворец. Вдигна се страшна врява, чуваха се крясъци, ругатни, няколко камъка полетяха право към прозорците на жилището на негово превъзходителство.

Полицаяте осъзнаха, че ако и сега не се намесят, ще извършат престъпление. И тъй като вече не вършеха престъпления, започнаха да се намесват. Дори Прага не беше виждала такова сбиване! Главният прокурор строши своя прът с плаката в главите на полицаите, а началникът на полицията изскубваше перата¹ от полицейските шапки, сякаш беше народен социалист. Тази позорна бъркотия завърши с арестуването на петстотин души, предимно висши държавни чиновници и известни адвокати.

На другия ден колоните на вестник „Народна политика“ отново бяха запълнени, а съдилищата имаха изобилие от работа. Повечето нарушители на обществения ред бяха освободени, тъй като бяха действали в състояние на временно помрачаване на съзнанието. Само неколцина по-малко известни личности бяха осъдени да платят парични глоби от пет до десет крони. Но същия ден приключи и стачката на престъпниците. Те разбраха, че не е трудно да бъдат заместени. А присъдите, раздадени на онези, които ги бяха заместили, ги убедиха, че не могат да постигнат равноправие за всички граждани. Бяха загубили стачката.

Така в страната, където се разиграха тези събития, равноправието на всички граждани пред закона продължи да съществува само на хартия.

---

¹Полицаяте в Австро-Унгария са носели шапки с качулки от пера – бел. прев.